

**XORIJIY TAJRIBALAR ASOSIDA O'ZBEKISTONDA BANK TIZIMINING ZAMONAVIY HOLATI TAHLILI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI**

*G'afforov Muxriddin Sobirjon o'g'li*

*Termiz davlat universiteti*

*Magistratura kafedrasi magistranti*

*Email: muxriddingafforov25@gmail.com*

**Annotatsiya.** Mazkur maqolada O'zbekiston Respublikasi bank tizimining zamonaviy holati xorijiy mamlakatlar (Xitoy, Germaniya, Janubiy Koreya va Qozog'iston) tajribalari bilan qiyosiy tahlil asosida o'rganiladi. Tadqiqotda raqamli transformatsiya, kapital etarliligi, xizmat sifati va moliyaviy inklyuziya yo'nalishlari bo'yicha xalqaro amaliyot tahlil qilinib, O'zbekiston bank tizimini modernizatsiya qilishga doir aniq takliflar ishlab chiqiladi. Olingan natijalar raqamlashtirishni jadallashtirish, xususiy bank sektorini kengaytirish va xalqaro standartlarga integratsiyalashning istiqbolli yo'nalishlarini belgilaydi.

**Kalit so'zlar:** bank tizimi, xorijiy tajriba, raqamli transformatsiya, moliyaviy inklyuziya, kapital etarliligi, Basel III, tijorat banklari, rivojlanish tendensiyalari.

**Abstract.** This article examines the current state of Uzbekistan's banking system through a comparative analysis with international experiences from China, Germany, South Korea, and Kazakhstan. The study analyzes global practices in digital transformation, capital adequacy, service quality, and financial inclusion, and develops specific recommendations for modernizing Uzbekistan's banking sector. The findings outline promising directions for accelerating digitalization, expanding the private banking sector, and integrating with international standards.

**Key words:** banking system, foreign experience, digital transformation, financial inclusion, capital adequacy, Basel III, commercial banks, development trends.

**Аннотация.** В данной статье рассматривается современное состояние банковской системы Узбекистана в сравнении с международным опытом Китая, Германии, Южной Кореи и Казахстана. В ходе исследования анализируется мировая практика в области цифровой трансформации, достаточности капитала, качества обслуживания и финансовой инклюзии, разрабатываются конкретные предложения по модернизации банковского сектора Узбекистана. Полученные результаты определяют перспективные направления ускорения цифровизации, расширения частного банковского сектора и интеграции с международными стандартами.

**Ключевые слова:** банковская система, зарубежный опыт, цифровая трансформация, финансовая инклюзия, достаточность капитала, Базель III, коммерческие банки, тенденции развития.

## KIRISH

Bank tizimi mamlakatning iqtisodiy rivojlanishida markaziy o'rinni egallab, moliyaviy resurslarni jalb qilish, taqsimlash va iqtisodiy agentlar o'rtasida samarali yo'naltirish funksiyalarini bajaradi. Globallashuv va raqamlashtirish jarayonlari kuchaygan sharoitda milliy bank tizimlari xalqaro standartlarga mos holda islohotlar amalga oshirishga, yangi texnologiyalarni joriy etishga va raqobatbardoshlikni ta'minlashga majbur bo'lmoqda.

O'zbekiston Respublikasi 2017-yildan boshlab moliyaviy sektorni chuqur isloh qilish yo'lini tutdi. Tijorat banklari sonining ko'payishi, aktivlar hajmining sezilarli o'sishi, raqamli xizmatlarning kengayishi — bularning barchasi bank tizimining transformatsiya davriga kirib kelganini ko'rsatadi. Biroq, davlat banklarining ulushi hali ham yuqori bo'lib qolayotgani, muammoli kreditlar masalasi, kapital etariligi va xalqaro standartlarga muvofiqlik kabi masalalar o'zining dolzarbligini saqlab qolmoqda.

Ushbu maqola O'zbekiston bank tizimining zamonaviy holatini xorijiy mamlakatlar — Xitoy, Germaniya, Janubiy Koreya va Qozog'iston — tajribalari bilan qiyosiy tahlil qilish orqali rivojlanishning istiqbolli yo'nalishlarini belgilashga qaratilgan.

## ADABIYOTLAR SHARHI

Bank tizimlari tahlili va xorijiy tajribalarni o'rganish masalasi ko'plab mahalliy va xalqaro olimlar tomonidan tadqiq etilgan. Sh. Olimov o'z ishlarida bank tizimining tarkibiy tuzilishi va asosiy funksiyalarini yoritgan bo'lsa, M.O. Ahunov tizimdagi islohotlar tarixini va hozirgi holatni baholab, amaliy tavsiyalar ishlab chiqqan.

Xalqaro miqyosda T. Beck, A. Demirgüç-Kunt va R. Levine "*Finance, Inequality, and the Poor*" asarida moliyaviy inklyuziya va bank tizimining iqtisodiy rivojlanishdagi rolini chuqur tahlil qilishgan. IMF va Jahon bankining yillik hisobotlari turli mamlakatlar bank tizimlarining moliyaviy barqarorlik ko'rsatkichlari bo'yicha taqqosiy ma'lumotlar bazasini taqdim etadi. Shuningdek, CGAP (Kambag'allar uchun konsultativ guruh) va BIS (Xalqaro hisob-kitoblar banki) materiallari raqamli transformatsiya va Basel standartlarini joriy etish bo'yicha muhim tahliliy asos bo'lib xizmat qiladi.

L.M. Tashpulatova va boshqalar fintech yechimlari va elektron to'lov tizimlarining bank faoliyatiga ta'sirini o'rganib, ushbu jarayonlarning O'zbekiston

sharoitida qo'llanilishi bo'yicha ilmiy asoslarni shakllantirganlar. I. Toymukhamedov esa bank ekotizimlari shakllanishining nazariy va amaliy jihatlarini o'rgangan.

### TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda quyidagi metodologik yondashuvlardan foydalanildi:

1. Qiyosiy tahlil usuli — O'zbekiston va xorijiy mamlakatlar bank tizimlarining asosiy ko'rsatkichlari solishtirilib, o'xshashlik va farqlar aniqlanadi;
2. Statistik tahlil — O'zbekiston Markaziy banki, Jahon banki, IMF va BIS ma'lumotlari asosida miqdoriy ko'rsatkichlar tahlil qilinadi;
3. Tizimli yondashuv — bank tizimining moliyaviy, tarkibiy va texnologik jihatlarini bir butun tizim sifatida baholash;
4. Induktiv-deduktiv mantiq — xorijiy tajribalardan olingan xulosalar O'zbekiston sharoitiga tatbiq etiladi.

Tahlil uchun asos sifatida O'zbekiston Markaziy bankining 2017-2026-yillar statistik ma'lumotlari, Jahon banki va IMF hisobotlari, shuningdek, Germaniya, Xitoy, Janubiy Koreya va Qozog'iston markaziy banklari rasmiy statistikalaridan foydalanildi.

### TAHLIL VA NATIJALAR

**1. O'zbekiston bank tizimining zamonaviy holati.** O'zbekiston bank tizimi 2017-2026-yillar davomida sifat jihatidan o'zgarib, miqdoriy ko'rsatkichlar bo'yicha sezilarli o'sishni boshdan kechirdi. 2026-yil boshiga ko'ra tijorat banklari soni 34 taga yetdi, bank aktivlari 924,7 trln so'mni, kredit qo'yilmalari esa 604 trln so'mni tashkil etdi. Aktivlarning YaIMga nisbati 23,6% dan 46,8% gacha oshib, YaIM qiymati esa 1 976 trln so'mni tashkil etilishi kutilmoqda, shuningdek moliyaviy vositachilik chuqurlashuv tendensiyasini ko'rsatmoqda.

#### O'zbekiston bank tizimining asosiy ko'rsatkichlari (2017-2026). 1-jadval<sup>1</sup>

Ko'rsatkichlar	2017	2020	2023	2026
Tijorat banklari soni	27	30	32	34
Bank aktivlari (trln so'm)	84,1	272,7	556,7	924,7
Aktivlar/YaIM nisbati (%)	23,6	40,8	46,2	46,8
Kredit qo'yilmalari (trln so'm)	52,6	211,6	390,0	604
Depozitlar ulushi (% aktivlarda)	—	31,3	38,9	46,5

<sup>1</sup> O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzilgan.

Muammoli kreditlar (%)	–	1,5	4,1	~3,3
------------------------	---	-----	-----	------

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, bank tizimining ko'lami barqaror o'sish tendensiyasida bo'lib, resurs bazasida depozitlarning ulushi yildan-yilga ortib bormoqda. Bu bank tizimining moliyalashtirish manbalarining barqarorlashuvidan dalolat beradi. Shu bilan birga, muammoli kreditlar ulushining 2022-yilda 5,2% ga yetishi va keyinchalik biroz pasayishi kredit risklarini boshqarish mexanizmlarini yanada takomillashtirish zarurligini ko'rsatadi.

## 2. Xorijiy mamlakatlar tajribasining qiyosiy tahlili

Xorijiy mamlakatlar tajribasini o'rganish O'zbekiston bank tizimini rivojlantirishning ilmiy asosli yo'nalishlarini belgilashda muhim metodologik vosita bo'lib xizmat qiladi. Jahon moliya tizimida turli taraqqiyot modellarini amalga oshirgan mamlakatlarning tajribasi shuni ko'rsatmoqdaki, bank tizimining samaradorligi faqat miqdoriy o'sish ko'rsatkichlari bilan emas, balki tarkibiy muvozanat, institutsional sifat va texnologik puxtalik bilan ham belgilanadi.

### Asosiy davlatlar bank tizimlari qiyosiy ko'rsatkichlari (2025). 2-jadval<sup>2</sup>

Ko'rsatkichlar	O'zbekiston	Xitoy	Germaniya	J.Koreya	Qozog'iston
Aktivlar/YaIM (%)	~50	~310	~250	~180	~95
Davlat banklari ulushi (%)	~65	~40	~10	~20	~30
NPL ulushi (%)	~4,0	~1,6	~1,1	~0,6	~3,1
Bank soniga nisbatan raqamli xizmatlar qamrovi (%)	~70	~95	~98	~99	~85
Basel III ga muvofiqlik darajasi	O'tish davri	To'liq	To'liq	To'liq	Qisman

Jadval shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston bank tizimi rivojlangan davlatlarga nisbatan hali pastroq darajada faoliyat yuritmoqda. Xususan, bank aktivlarining YaIMGa nisbati O'zbekistonda 50 % bo'lsa, Xitoy va Germaniyada bu ko'rsatkich

<sup>2</sup> BIS, IMF, World Bank, mamlakat markaziy banklari ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzilgan.

ancha yuqori. Davlat banklari ulushi 65 % ni tashkil etib, bank tizimida davlatning roli katta ekanligini bildiradi. Muammoli kreditlar (NPL) darajasi 4 % atrofida bo‘lib, nisbatan barqaror hisoblanadi. Raqamli bank xizmatlari qamrovi 70 % ga yetgan bo‘lsa-da, Janubiy Koreya va Germaniya kabi davlatlardan ortda qolmoqda. Shuningdek, O‘zbekistonda Basel III standartlari hali o‘tish bosqichida bo‘lib, xalqaro talablarga to‘liq moslashish jarayoni davom etmoqda.

### **2.1. Xitoy tajribasi: davlat banklarini isloh qilish va raqamlashtirishni jadallashtirish**

Xitoy bank tizimi hajmi jihatidan dunyodagi eng yirikligi bo‘lib, bank aktivlarining YaIMga nisbati 310% dan oshadi. Xitoy tajribasining eng muhim jihati — davlat banklarini bosqichma-bosqich tijoratlashtirish va ularni xalqaro kapital bozorlariga chiqarish siyosatidir. Industrial and Commercial Bank of China (ICBC), China Construction Bank va Agricultural Bank of China kabi yirik banklarning IPO o‘tkazib, xususiy kapitalga qisman ochilishi davlat banklaydigan boshqaruv muammolarini qisman hal etdi.

Raqamli transformatsiya sohasida Xitoy alohida o‘rin tutadi: Alipay va WeChat Pay kabi to‘lov tizimlari butun moliyaviy ekotizimni qayta shakllantirdi. Xitoy Markaziy banki (PBOC) raqamli yuan (e-CNY) loyihasini amalga oshirmoqda, bu esa markaziy bank raqamli valyutasi (CBDC) sohasidagi dunyodagi eng yirik amaliy tajribalardan biridir. O‘zbekiston uchun Xitoy tajribasidan o‘rganish mumkin bo‘lgan jihat — fintech sektorini tartibga soluvchi «sandbox» mexanizmlarini joriy etish va raqamli infrastrukturani davlat-xususiy sheriklik asosida rivojlantirishdir.

### **2.2. Germaniya tajribasi: uch ustunli bank tizimi modeli**

Germaniya bank tizimi «uch ustunli model» asosida qurilgan: xususiy tijorat banklari, tasarruf banklari (Sparkassen) va kooperativ banklar (Volksbanken va Raiffeisenbanken). Ushbu model kichik va o‘rta biznesni moliyalashtirishda ayniqsa samarali bo‘lib, mahalliy iqtisodiyotni qo‘llab-quvvatlashda muhim rol o‘ynaydi. Germaniyada bank aktivlarining YaIMga nisbati 250% dan oshib, bank tizimining moliyaviy vositachilikdagi ulushi yuqori darajada ekanligini ko‘rsatadi.

Germaniya tajribasining O‘zbekiston uchun ahamiyati — mintaqaviy va kooperativ bank tizimlarini rivojlantirish zarurati bilan bog‘liqdir. Hozirda O‘zbekistonda mintaqalarga yo‘naltirilgan ixtisoslashgan bank xizmatlarining yetishmasligi kichik va o‘rta biznesni moliyalashtirishda sezilarli to‘siqlarga olib kelmoqda. Germaniya modelidan ilhomlangan «qishloq xo‘jaligi kredit kooperativlari» tizimini shakllantirish ushbu muammoning echimiga xizmat qilishi mumkin.

### **2.3. Janubiy Koreya tajribasi: texnologik jihatdan yetuk bank tizimi**

Janubiy Koreya bank tizimi raqamli xizmatlar qamrovi va moliyaviy texnologiyalar integratsiyasi bo‘yicha dunyoda yetakchi o‘rinlardan birini egallaydi.

Aholining 99% dan ortig'i bank xizmatlaridan raqamli kanallar orqali foydalana olishi, muammoli kreditlar ulushining 0,6% atrofida bo'lishi va bank tizimining BaselIII talablariga to'liq muvofiqligi — bularning barchasi mamlakatning moliyaviy tizim rivojlanishidagi ulkan yutuqlaridan dalolat beradi.

Janubiy Koreya 1990-yillarning oxirida Osiyo moliyaviy inqirozidan so'ng bank tizimini tubdan isloh qildi: zararli banklar tugatildi, xususiy banklar kuchaytirildi, xalqaro investorlar jalb etildi. Bugungi kunda Kakaobank va Tossbank kabi to'liq raqamli «neobank»lar an'anaviy banklar bilan raqobatlashmoqda. O'zbekiston uchun bu tajriba raqamli bank litsenziyalash mexanizmlarini joriy etish va bank tizimining raqamli salohiyatini oshirish bo'yicha yo'l xaritasi bo'lib xizmat qilishi mumkin.

#### 2.4. Qozog'iston tajribasi: geosiyosiy jihatdan yaqin hudud modeli

Qozog'iston bank tizimi O'zbekistonga eng yaqin taqqosiy manba hisoblanadi: iqtisodiy tuzilma, tarixiy meros va rivojlanish bosqichlari jihatidan o'xshashliklar ko'p. Qozog'iston 2000-yillarning o'rtasida bank tizimini chuqur isloh qilib, 2009-yilgi bank inqirozidan so'ng kapital talablarini qattiqlashtirdi, banklarni qayta kapitallashtirdi va moliyaviy nazorat tizimini kuchaytirdi. Bugungi kunda Qozog'iston bank aktivlarining YaIMga nisbati 95% ga yaqinlashib, Markaziy Osiyo mamlakatlarning eng yuksak ko'rsatkichlaridan biriga aylandi.

Qozog'istonning Astana Xalqaro Moliya Markazi (AIFC) tajribasi alohida ahamiyatga ega. AIFC o'z yurisdiksiyasida ingliz huquqi asosida moliyaviy xizmatlar ko'rsatishni yo'lga qo'yib, xalqaro moliya sarmoyasini jalb etishda muhim rol o'ynamoqda. O'zbekiston ham xuddi shunday model asosida Toshkent Xalqaro Moliya Markazini shakllantirish bo'yicha qadamlar qo'ymoqda.

#### Xorijiy tajribalardan o'rganish mumkin bo'lgan asosiy yo'nalishlar. 3-jadval<sup>3</sup>

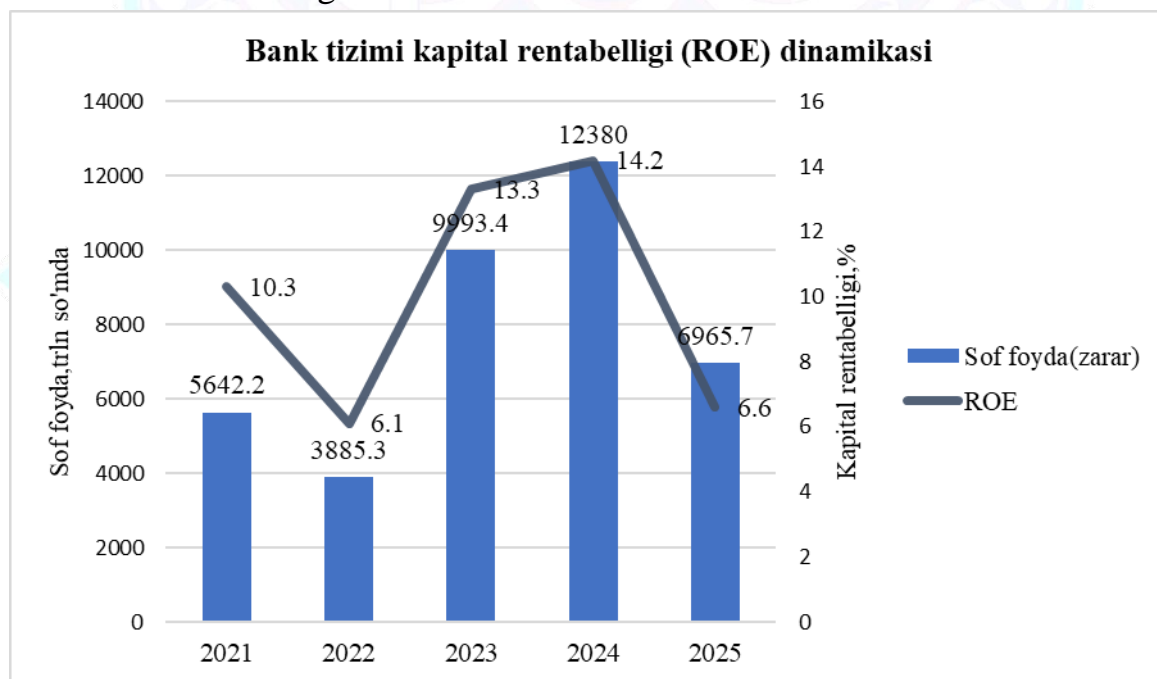
Mamlakat	Asosiy yutuq	O'rganilishi mumkin bo'lgan jihati	O'zbekistonga tatbiq etish imkoniyati
Xitoy	Fintech va CBDC	Sandbox tartibga solish, raqamli yuan	Raqamli so'm loyihasi, fintech ekotizim
Germaniya	Uch ustunli model	Mintaqaviy va kooperativ banklar	Qishloq va mintaqaviy kredit kooperativlari

<sup>3</sup> Ma'lumotlar asosida muallif tomonidan tuzilgan

Janubiy Koreya	99% raqamli qamrov, neobank	Raqamli bank litsenziyalash	To'liq onlayn banklar uchun alohida litsenziya
Qozog'iston	AIFC, kapital islohoti	Xalqaro moliya markazi modeli	Toshkent XMM rivojlanishi, Basel III

### 3. Bank tizimida kapital rentabelligi.

Bank tizimining moliyaviy samaradorligini baholashda kapital rentabelligi (ROE) ko'rsatkichi alohida ahamiyat kasb etadi. ROE banklar o'z kapitali birligidan qancha sof foyda olayotganini ifodalab, investorlar va tartibga soluvchi organlar uchun tizimning daromadlilik darajasini ko'rsatuvchi asosiy indikator hisoblanadi. Quyidagi jadvalda 2021–2025-yillar davomidagi O'zbekiston bank tizimining sof foydasi va ROE dinamikasi keltirilgan.



#### Bank tizimi kapital rentabelligi (ROE) dinamikasi. 1-diagramma<sup>4</sup>

Diagramma ma'lumotlaridan ko'rinib turibdiki, bank tizimining kapital rentabelligi yillar bo'yicha o'zgaruvchan tendensiyani namoyon etmoqda. 2021-yilda ROE 10,3% ni tashkil etgan bo'lsa, 2022-yilda 6,1% gacha keskin pasaygan — bu COVID-19 pandemiyasining iqtisodiyotga ta'siri va provizion xarajatlarining o'sishi bilan izohlanadi. 2023–2024-yillarda sof foyda sezilarli darajada oshib, ROE mos ravishda 13,3% va 14,2% ga ko'tarildi. Bu kredit portfeli hajmining kengayishi, foiz daromadlarining o'sishi hamda makroiqtisodiy muhitning nisbatan barqarorlashishi bilan bog'liqdir.

<sup>4</sup> O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzilgan.

2025-yilda ROE 6,6% gacha pasayishi provizion xarajatlarining ko'payishi, muammoli kreditlar ulushining yuqori saqlanib qolishi hamda raqobatning kuchayishi bilan izohlanadi. Qiyosiy nuqtai nazardan olganda, Germaniya bank tizimida ROE odatda 8–10% atrofida barqaror ushlab turiladi, Janubiy Koreyada esa 12–15% darajasida saqlanadi. Demak, O'zbekiston bank tizimining rentabellik ko'rsatkichlari xalqaro raqobatbardosh darajaga hali erishmagan bo'lib, operatsion samaradorlikni oshirish va xarajatlarni optimallashtirish masalasi dolzarb bo'lib qolmoqda.

#### 4. O'zbekiston bank tizimining rivojlanish tendensiyalari va muammolari

Xorijiy tajribalar bilan qiyosiy tahlil asosida O'zbekiston bank tizimida quyidagi asosiy tendensiyalar va muammolar aniqlanmoqda:

**Birinchidan**, davlat banklarining ustunligi — tizimning raqobatbardoshligini cheklashi va kredit resurslarining samarasiz taqsimlanishiga olib kelishi mumkin. Xorijiy tajribalar ko'rsatishicha, xususiy bank sektorining kuchayishi bank xizmatlarining sifati va moliyaviy inklyuziya darajasini sezilarli oshiradi.

**Ikkinchidan**, raqamli transformatsiya jarayoni tezlashayotgan bo'lsa-da, xalqaro standartlarga nisbatan sezilarli farq mavjud. Aholining faqat 70% atrofi raqamli bank xizmatlaridan foydalana olishi, bank xizmatlaridan umuman foydalana olmaydigan aholining mavjudligi — moliyaviy inklyuziyani oshirish zaruratini belgilaydi.

**Uchinchidan**, Basel III talablariga o'tish jarayoni hali ham davom etmoqda. Kapital etariligi, likvidlik standartlari va moliyaviy hisobot xalqaro talablariga to'liq muvofiqlikni ta'minlash — tizimning barqarorligini mustahkamlashda hal qiluvchi omil bo'lib qolmoqda.

**To'rtinchidan**, muammoli kreditlar ulushining 4% atrofida saqlanib qolishi kredit risklarini boshqarish metodologiyasini takomillashtirishni taqozo etadi. Janubiy Koreya va Germaniya tajribasida NPL darajasini 1% dan past ushlab turishga erishilgan bo'lib, bu kredit skoring tizimlarini rivojlantirish va provizion mexanizmlarini takomillashtirish orqali amalga oshirilgan.

#### XULOSA VA TAKLIFLAR

Olib borilgan tadqiqot natijalari O'zbekiston bank tizimi jadal rivojlanish sur'atlariga ega bo'lsa-da, xorijiy mamlakatlar bank tizimlari bilan qiyoslaganda hali ko'plab sohalarda salmoqli islohotlar zaruratini ko'rsatdi. Xorijiy tajribalar asosida quyidagi strategik takliflar ishlab chiqildi:

1. Xususiy bank sektorini kuchaytirish: davlat banklaridagi davlat ulushini bosqichma-bosqich kamaytirish, qo'shimcha xususiy banklar tashkil etishni qo'llab-quvvatlash va yirik davlat banklariga IPO o'tkazish imkoniyatini berish (Xitoy tajribasi);

2. Raqamli bank litsenziyalash tizimini joriy etish: to'liq onlayn neobanklarga alohida litsenziya berish, fintech startaplar uchun «tartibga soluvchi sandbox» mexanizmini kengaytirish va CBDC (raqamli so'm) loyihasini amaliyotga tatbiq etish (Janubiy Koreya va Xitoy tajribasi);
3. Mintaqaviy kooperativ banklar tizimini shakllantirish: Germaniya Sparkassen modeli asosida qishloq va mintaqa darajasida kooperativ kredit tashkilotlarini rivojlantirish, bu esa moliyaviy inklyuziyani oshirishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi;
4. Basel III talablarini to'liq joriy etish: kapital etarliligini, likvidlik standartlarini va xalqaro moliyaviy hisobot standartlarini (IFRS) bank tizimida to'liq amalga oshirish, bunga erishish uchun aniq muddat va bosqichli yo'l xaritasini belgilash (Qozog'iston tajribasi);
5. Kredit riskini boshqarish tizimini takomillashtirish: sun'iy intellekt asosida kredit skoring tizimlarini joriy etish, muammoli kreditlarni erta aniqlash mexanizmlarini kuchaytirish va bank tizimida stress-testlarni muntazam o'tkazish;
6. Moliyaviy inklyuziyani oshirish: aholining 100% raqamli bank xizmatlaridan foydalanishga erishish maqsadida mobil banking va internet-banking xizmatlarini qishloq hududlariga kengaytirish, shuningdek moliyaviy savodxonlik dasturlarini amalga oshirish.

Xulosa qilib aytganda, O'zbekiston bank tizimining rivojlanish yo'li xorijiy mamlakatlar tajribalarini sinchiklab o'rganish, mamlakatning o'ziga xos iqtisodiy sharoitlarini hisobga olgan holda amaliyotga tatbiq etish, shuningdek, bank sektorida xalqaro standartlarga izchil integratsiya qilish orqali belgilanadi. Ushbu yo'l O'zbekiston bank tizimini barqaror, raqobatbardosh va xalqaro miqyosda tan olingan moliyaviy tizim darajasiga olib chiqishga xizmat qiladi.

#### FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 11-noyabrdagi "O'zbekiston Respublikasining Markaziy banki to'g'risida"gi O'RQ-582-sonli Qonuni. <https://lex.uz/uz/docs/-4590452>
2. O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 5-noyabrdagi "Banklar va bank faoliyati to'g'risida" gi O'RQ-580-sonli Qonuni. <https://lex.uz/ru/docs/-4581969>
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 12-maydagi "2021-2025 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari" PF-6295-sonli Farmoni.
4. I. Toymukhamedov. "Formation and Development of Banking Ecosystems in Uzbekistan". Monografiya. — Toshkent: TDIU, 2025.

5. Tashpulatova L.M., Tonyantsa G.S., Djuraeva R.A. "Bank tizimida innovatsiyalar va raqamli texnologiyalar: Fintech va elektron to'lov tizimlarini joriy etish imkoniyatlari". Monografiya. — Toshkent: JIDU, 2020.
6. Beck T., Demirgüç-Kunt A., Levine R. "Finance, Inequality, and the Poor". Journal of Economic Growth. 2007. Vol. 12(1). Pp. 27–49.
7. Bank for International Settlements (BIS). "Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems". December 2010 (revised June 2011). [www.bis.org](http://www.bis.org)
8. IMF. "Global Financial Stability Report". October 2024. [www.imf.org](http://www.imf.org)
9. World Bank. "Financial Inclusion Global Database (Findex)". 2024. [www.worldbank.org](http://www.worldbank.org)
10. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Bank sektori statistikasi. 2025. [www.cbu.uz](http://www.cbu.uz)
11. People's Bank of China. "Annual Report 2024". [www.pbc.gov.cn](http://www.pbc.gov.cn)
12. Deutsche Bundesbank. "Banking Statistics". 2024. [www.bundesbank.de](http://www.bundesbank.de)
13. Bank of Korea. "Financial Stability Report". 2024. [www.bok.or.kr](http://www.bok.or.kr)
14. National Bank of Kazakhstan. "Annual Report 2024". [www.nationalbank.kz](http://www.nationalbank.kz)
15. CGAP. "Digital Financial Services: A Conceptual Framework". 2021. [www.cgap.org](http://www.cgap.org)